

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI DIN CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE DREPT**

**PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE DREPTULUI PENAL LA
PROBĂ ÎN LEGILE ANTITERRORISM
Rezumatul tezei de doctorat**

**Coordonator de teză:
Prof. Univ. Dr. Florin STRETEANU**

Doctorand: Housseem TRABELSI

**Cluj-Napoca
2023**

INTRODUCERE

Dusmanul public numărul unu, terorismul s-a impus ca principala amenințare ideologică și strategică a perioadei post-război rece. Epoca de aur a antiterorismului a început pe 11 septembrie 2001. De atunci, acest fenomen continuă să ocupe prima parte a scenei juridice. Provocarile de securitate și preocuparea pentru eficiență au contribuit la recurgerea, la vrăjitoare, la așa-zise legi antiteroriste, dându-și o Lex specialis paralelă cu dreptul penal comun. Acest corpus antiterorist a dat dovadă de derivă asupra mai multor principii fundamentale ale dreptului penal. Aceste derivă sunt pe care le-am luat prin analiză:

PRIMA PARTE: DERIVĂ LEGILOR ANTITERRORISM ASUPRA PRINCIPIILOR CARE PROTEJEZĂ STATUL DE DREPT:

Derivă legilor antiterorism asupra principiilor care protejează statul de drept: Principiile legalității, neretroactivității, umanismului, egalității și nediscriminării, presupun o cerință de calitate pe care legea penală trebuie să o acopere. Numeroasele încălcări ale acestor principii riscă de alunecare către arbitrar, sau spre "sfârșitul statului de drept" conform lui Jean-Claude Paye

1- PRINCIPIUL LEGALITĂȚII

PRINCIPIUL

Principiul legalității este un control al calității legilor, care vizează asigurarea unei calități formale: accesibilitatea și o calitate de fond: predictibilitatea. Principiul parlamentarismului asigură accesibilitatea, iar principiul inteligibilității, printre altele, asigură predictibilitatea.

ÎNCĂLCĂRI

Principiul parlamentarismului este pus sub semnul întrebării de Decretele... ale puterii executive care au ocolit monopolul legislativ al parlamentului. Această tendință este asimilată după Julie Alix și Olivier Cahn unei „administrativizări a represiei penale”.

În ceea ce privește calitatea previzibilității, termenii general, vag, ambiguu, imprecis fac obiectul convergenței între toate definițiile interne și internaționale ale infracțiunii de terorism. Jean Pradel a prevăzut că, prin urmare, nu va exista un model pe deplin satisfăcător de definire a infracțiunii. Spunem, însă, că tocmai prin adăugarea de detalii și detalii mai precise vom reuși să readucem principiul legalității.

2- PRINCIPIUL NERETROACTIVĂȚII

PRINCIPIUL

Principiul neretroactivității asigură respectarea previzibilității legii ca fiind calitatea de bază a principiului legalității. Ea duce la neretroactivitatea legii penale mai severe și la retroactivitatea legii penale mai blânde.

ÎNCĂLCĂRI

Dictonul potrivit căruia “un fapt o lege” pare a fi adevărat în domeniul antiterorismului, din cauza faptului de a face noi legi retroactive, putem parafraza acest adagiu drept „un fapt o lege antiterorism retroactivă”.

3- PRINCIPIUL UMANISMULUI

PRINCIPIUL

Principiul umanismului asigură că nimeni nu se vede suferind suferințe fizice sau morale neobișnuite cauzate de aplicarea regulilor (materială sau procedurală) de punere în aplicare a răspunderii sale penale, de pedepsele impuse în consecință și de executarea acestor pedepse.

ÎNCĂLCĂRI

Vorbim despre un aspect trist al dreptului penal. În primul rând, lipsa de loialitate a dovezi și sistemul de dezavantaj pentru copii și încălcarea principiului nereturnării subminează indirect principiul. Apoi, detențiile arbitrare, disparițiile forțate și execuțiile extrajudiciare au evidențiat inumanitatea în lupta împotriva terorismului. În cele din urmă, cele mai crude pedepse, cuplate cu un regim penitenciar special care oferă un mediu favorabil pentru folosirea torturii, au dus la un scandal umanitar.

4- PRINCIPIUL EGALITĂȚII ȘI NEDISCRIMINĂRII

PRINCIPIUL

Principiul egalității și nediscriminării conduce, potrivit Curții Interamericane, la interzicerea oricărei diferențieri sau distincții făcute de legiuitor sau de orice autoritate publică... care nu are o justificare rațională sau rezonabilă.

ÎNCĂLCĂRI

Legiuitorii au prevăzut un regim excepțional de eliberare condiționată pentru cei condamnați pentru terorism. În plus, vizarea directă sau indirectă a unui grup este o măsură discriminatorie împotriva terorismului. Totuși, superputerile acordate agențiilor de aplicare a legii antiterorism, împreună cu imunitățile au creat “un stat în cadrul unui stat”. Astfel, regimul special pentru peniți este, în opinia noastră, un regim discriminatoriu. În cele din urmă, privarea de naționalității conform calificării noastre este o sancțiune discriminatorie

A DOUA PARTEA: DERIVĂ LEGILOR ANTITERORISM ASUPRA PRINCIPIILOR CARE PROTEJEAZĂ DREPTURILE OMULUI:

Pentru a nu aluneca într-un stat polițienesc, statul trebuie să facă compromis între protecția împotriva amenințărilor teroriste și protecția drepturilor fundamentale ale omului. Acest compromis depinde de respectarea strictă a principiilor fundamentale strâns legate de aceste drepturi: necesitatea, proporționalitatea, individualizarea pedepsei și responsabilitatea personală. Numeroasele încălcări ale acestor principii riscă liberticidă și să genereze o zonă fără lege. Concluzionăm că principiile fundamentale ale dreptului penal sunt cheile eficacității luptei împotriva terorismului.

1- PRINCIPIUL NECESITĂȚII

PRINCIPIUL

Principiul necesității este faptul de temperare a acțiunii legiuitorului, astfel încât pedeapsa este întotdeauna condiționată de stricta necesitate, așa cum prevede articolul 8 din DDHC “legea trebuie să stabilească numai pedepse strict și evident necesare”.

ÎNCĂLCĂRI

Proliferarea textelor legislative și crearea de noi incriminări au fost în detrimentul principiului. În mod similar, necesitatea utilizării legilor antiteroriste a fost pusă sub semnul întrebării de ceea ce am numit “doctrina anti-legi antiterorism” conform căreia dreptul penal clasic este capabil să facă față amenințării teroriste. În plus, incriminarea infracțiunii de terorism cu extinderea la acte neletale și la atacuri la proprietate, este lipsită de necesitate, după cum a spus D. Salas, există pericolul “populismului de securitate”. În fine, sancțiunile cvasiautomate, incompresibile, excesive și retroactive au depășit principiul necesității.

6- PRINCIPIUL PROPORTIONALITATII

PRINCIPIUL

Principiul proporționalității, potrivit decanului Florin Streteanu, înseamnă că “sanctiunile penale trebuie stabilite în așa fel încât să reflecte gradul de pericolozitate socială a faptei și a făptuitorului și să asigure realizarea obiectivelor acestor sancțiuni. Cu alte cuvinte, consecințele angajarea răspunderii penale trebuie să fie proporțională cu situațiile care au determinat angajarea acestei răspunderi”.

ÎNCĂLCĂRI

Legiuitorul a încălcat principiul proporționalității prin incriminarea tentativei și amenințării în același mod ca și săvârșirea, însă încălcările acestui principiu găsesc o rată record cu infracțiuni obstacole precum apologia terorismului și participarea la o asocieră a infractorilor teroristi (în Franța)...

În ceea ce privește pedepsele, mai mulți legiuitori au prevăzut o singură pedeapsă pentru reprimarea unui grup mare de acte teroriste indiferent de gradul de gravitate al acestora, ceea ce am numit “sistemul de pedeapsă unică”. În plus, pedeapsa cu moartea (în Irak și Camerun) sau pedeapsa la muncă forțată pe viață (în Senegal) sunt sentințe inumane și, în opinia noastră, o pedeapsă inumană nu poate fi în niciun caz proporțională. În plus, pedeapsa complementară de confiscare extinsă este lipsită de proporționalitate. Același lucru este valabil și pentru sancțiunile cvasi-obligatorii și pedepsele accesorii.

3- PRINCIPIULUI INDIVIDUALIZĂRII PEDEPSELOR

PRINCIPIUL

Prin principiul individualizării pedepselor se înțelege adaptarea sancțiunii la personalitatea infractorului și la gravitatea infracțiunii în vederea pedepsirii și resocializării acestuia.

ÎNCĂLCĂRI

Stabilirea unei perioade de securitate obligatorie și dificultățile revocării acestei perioade pot avea ca rezultat pedepse ireductibile sau chiar închisoare pe viață reală. Apoi, excluderea celor condamnați pentru terorism de la beneficiul de: suspendare, scindare a executării pedepsei, semi-eliberare sau plasare în afara și credit de reducere a pedepsei, subminează principiul. În cele din urmă, pedepsele complementare cvasi-obligatorii și pedepsele complementare automate neagă sau limitează puterea discreționară a judecătorului.

4- PRINCIPIUL RESPONSABILITĂȚII PENALE PERSONALE

PRINCIPIUL

Principiul răspunderii penale personale, potrivit decanului Florin Streteanu, înseamnă că “nimeni nu poate fi tras la răspundere penală pentru o infracțiune săvârșită de altul și nici obligat să execute o sancțiune penală aplicată altuia”.

ÎNCĂLCĂRI

Încălcări se manifestă prin reprimarea infracțiunilor colective, într-adevăr, în Franța, simpla apartenență la o asociație teroristă este de natură să angajeze responsabilitatea colectivă a tuturor membrilor. În același timp, în Canada, articolul 21 (2) din codul penal consacră în mod expres răspunderea penală de fapt de la alții pentru infracțiunile de terorism colectiv. În mod similar, prezumțiile de vinovăție, stabilind răspunderea de plin drept, constituie încălcări ipso facto ale principiului. Mai mult, odată cu pedepsele complementare de confiscare a lucrurilor altora, condamnarea în locul rudelor și răspunderea femeilor prin asociere cu luptători teroriști străini, excesele au devenit flagrante.

CONCLUZIE: PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE DREPTULUI PENAL SUNT CHEIA EFICACITĂȚII LUPTEI ÎMPOTRIVA TERORISMULUI

Potrivit lui Mireille Delmas-Marty, sistemul antiterorist nu era altceva decât un „zid de hârtie în fața terorismului. Această ineficiență este exprimată de Robert Badinter: Măsurile antiteroriste au ajuns să devină la fel de amenințătoare ca și fenomenul pe care l-au expus. să combată, în așa fel încât „pe scurt, în numele combaterii terorismului, statul însuși a devenit terorist”.

Prin urmare, nu prin deghizarea dreptului penal putem câștiga provocarea împotriva terorismului.

Concluzia poate fi optimistă. Depunând un efort hotărât de a consolida principiile fundamentale ale dreptului penal, putem contribui cel mai eficient la lupta împotriva terorismului. O constituționalizare a acestor principii fundamentale va fi primul pas. Precum și instituirea unei Curți Internaționale a Drepturilor Omului, sub auspiciile ONU, precum CEDO, care asigură respectarea dreptului internațional al drepturilor omului, inclusiv, ipso facto, a principiilor fundamentale ale dreptului penal.

Lupta eficientă împotriva terorismului necesită utilizarea unor mijloace compatibile cu statul de drept și drepturile omului, pe care principiile fundamentale ale dreptului penal urmăresc să le asigure. Vom câștiga lupta împotriva terorismului dacă respectăm vehement principiile fundamentale ale dreptului penal: două adevăruri care nu pot decât să fie de acord, așa cum spunea Averroes.

„Adevărul nu poate fi contrar adevărului: este de acord cu el și mărturisește în favoarea lui”.

În această perspectivă, această teză poate servi ca un adevărat ghid pentru lupta eficientă împotriva terorismului.